

Praktijkonderzoek: integratie van practice based evidence en evidence based practice

Dr. Henk Smeijsters
Lector KenVaK

KENNISKRING
KENNISONTWIKKELING
VAKTHERAPIEËN
KENVAK

HOGESCHOOL ZUYD

HOGESCHOOL
UTRECHT

ArtEZ Conservatorium
Arnhem Enschede Zwolle

Proloog

Positivistisch
&
Constructivistisch

Positivistisch: kwantitatief,
experimenteel, hypothesetoetsend,
verklarend, wetmatig, objectiverend

Constructivistisch: kwalitatief, niet
manipulatief, grounded, begrijpend
(Verstehend, hermeneutisch) vanuit
de beleving en ervaring van de
respondent (subjectiverend,
fenomenologisch), dialoog, interactie,
samen mening construeren

Kwantitatief
&
kwalitatief

Vraagstelling

KWANTITATIEF

- Hoe vaak komt iets voor? (beschrijvend)
- Bestaat er een verband tussen variabelen?
(correlationeel)
- Bestaat er een causale relatie tussen variabelen?
(experimenteel: behandelgroep versus controlegroep)

KWALITATIEF

- Welke verschijnselen?
- Welke eigenschappen?
- Hoe ervaren mensen?
- Hoe beleven mensen?
- Hoe gedragen mensen zich?

Kwantitatieve methode:

- Groot aantal personen
- Vaak effectonderzoek (experimentele en controlegroep)
- Gestandaardiseerde meetinstrumenten (voor iedereen dezelfde lijst die cijfermatig gescoord worden)
- Statistische verwerking van data (bij effectonderzoek: "statistische significantie" als het verschil tussen de groepen geen toevalsresultaat is)

Kwalitatieve methode:

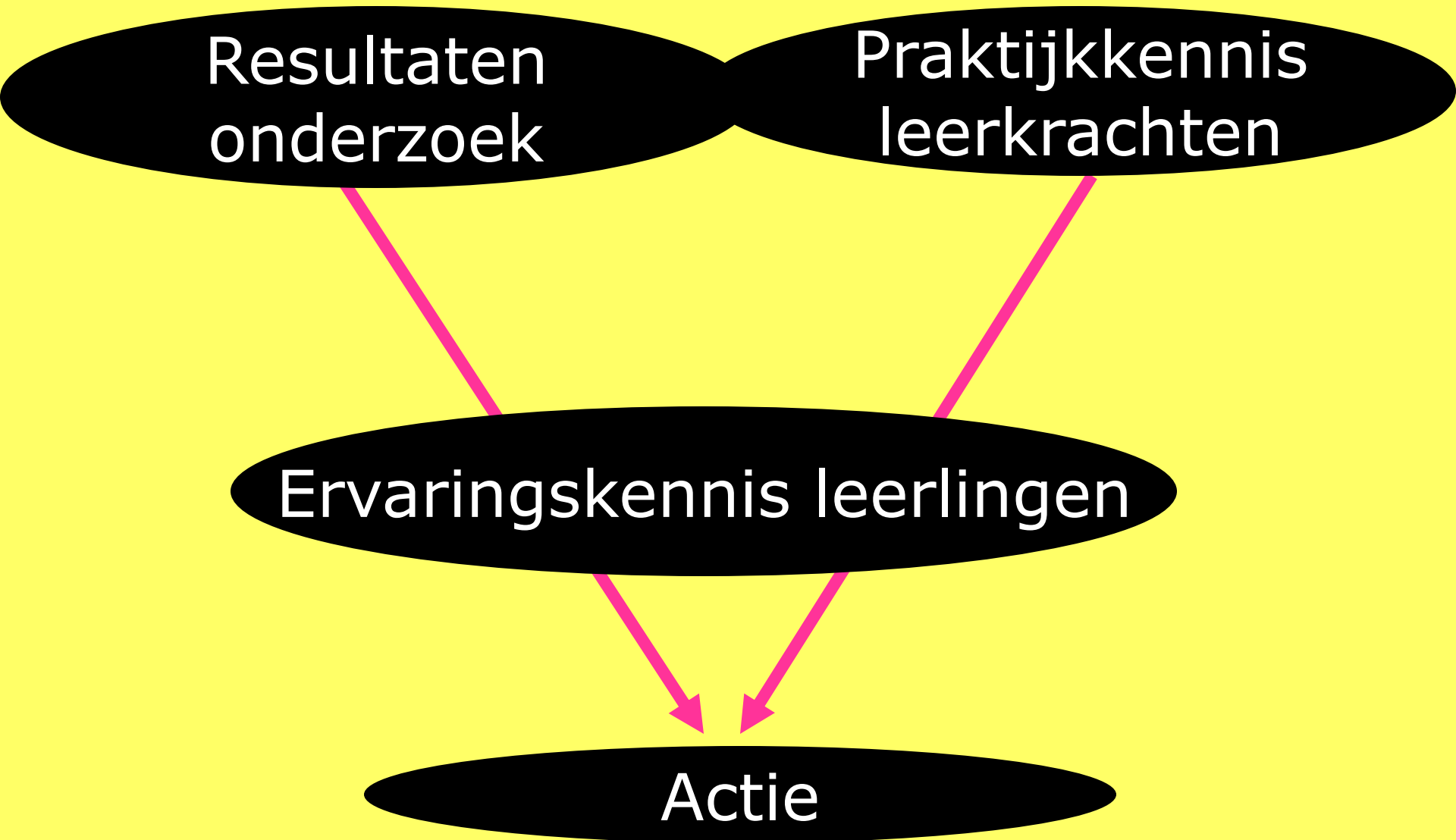
- Typische belevingen, ervaringen van personen
- Open dataverzameling (geen meetinstrumenten)
- Verbaal beschrijvend (personen vertellen het verhaal in eigen woorden)
- Analyse door ordenen, systematiseren en integreren van verhalen tot belangrijke (samenhangende) thema's

Thema:
Evidence

Evidence Based Practice

Evidence-based practice: onderzoeksresultaten toepassen in de praktijk

Experimenteel onderzoek:
geworteld in de theorie,
gevalideerd door de
experimentele opzet

Experimenteel onderzoek: "gold standard" in ebp

KENMERKEN

- **Medisch model:** het specifieke effect van een specifieke interventie, bij een specifiek probleem meten
- Voorwaarden: therapeutvariabelen en cliëntvariabelen standaardiseren, de interventie protocolleren, de experimentele en controlegroep randomiseren

KANTTEKENINGEN

- Grote **interne validiteit:** je weet of de specifieke interventie bij het specifieke probleem wel/niet werkt
- Geringe **externe validiteit:** therapeuten in de praktijk passen hun houding en interventie aan de individuele cliënt aan, en laten de cliënt participeren wat betreft richting en inhoud van de behandeling

- Uit psychotherapieonderzoek blijkt:
 - psychotherapie **werkt anders dan medicijnen**
 - niet de specifieke interventie is doorslaggevend, maar de **relatie** tussen hulpverlener en cliënt en de persoonskenmerken van hulpverlener en cliënt
 - niet het kant-en-klare protocol ('one-approach-fits-all') maar de **improvisatie** in de concrete situatie bepaalt het succes
 - een protocol vermindert het **probleemoplossend vermogen**, de **empowerment** en **creativiteit** van hulpverlener en cliënt; empowerment en eigen inbreng van de cliënt zijn bepalend en duurzaam
 - belangrijke resultaten zijn niet altijd op korte termijn in gedrag eenvoudig meetbaar omdat wat belangrijk is te maken heeft met **beleving** en mentaliteit, dat wat zich in mensen afspeelt
 - effecten bepalen is niet alleen een kwestie van meten en tellen, maar ook van **vertellen** aan elkaar en **begrijpen**

TOEGEPAST OP KUNSTEDUCATIE

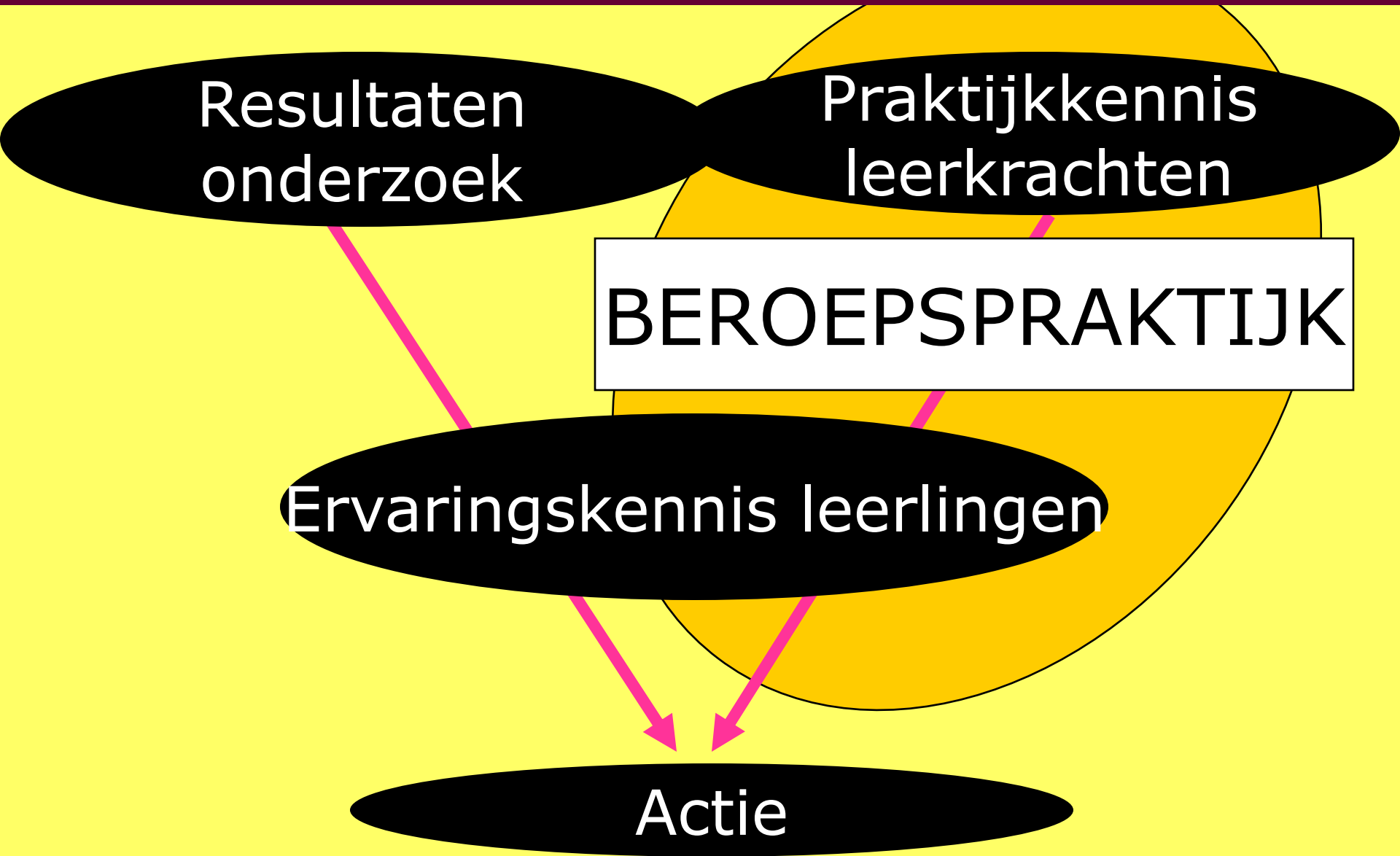
- Hoe 'werkt' kunsteducatie? Werkt educatie als geneeskunde?
- Ga je uit van **gestandaardiseerde leerlingen** met dezelfde kenmerken?
- Pas ja daarop een **geprotocolleerde onderwijsmethode** toe?
- Ga je ervan uit dat de **leraar** zich het beste exact aan het onderwijsprotocol kan houden?

Of:

- Ga je ervan uit dat elke onderwijssituatie bepaald wordt door de **kenmerken** van de reëel aanwezige leerlingen en leerkracht?
- Ga je ervan uit dat de kracht van kunsteducatie zit in het opbouwen van een inspirerende, uitdagende, enthousiasmerende, creatieve, improviserende **kunstzinnige ontmoeting** tussen de persoonlijkheid van een leerkracht en de kunstzinnige resources van leerlingen?

Practice Based Evidence

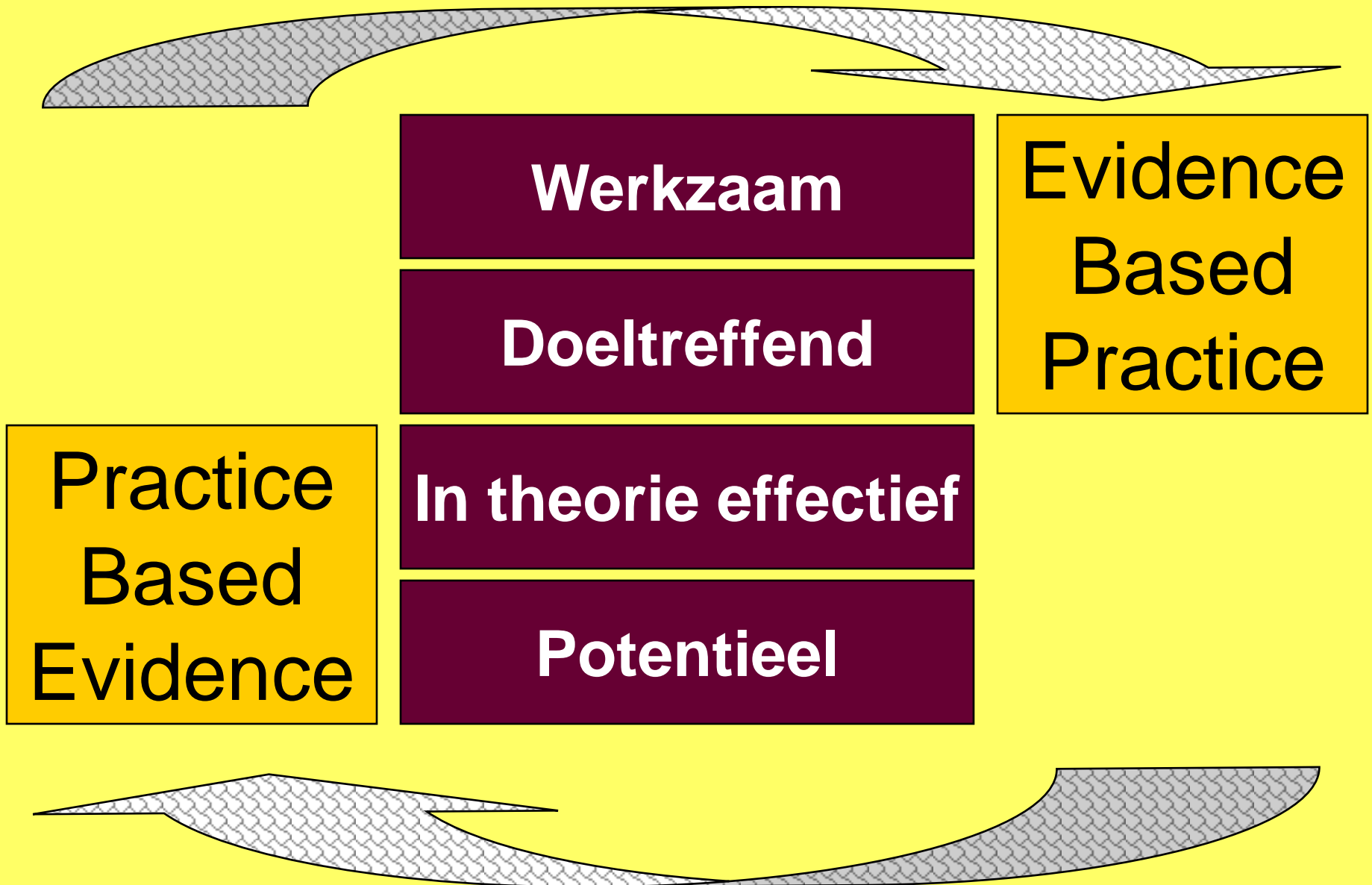
Practice based evidence: verbeteren in en door de praktijk

Effectiviteitsladder

(Van Yperen & Veerman, 2008)

Niveaus van onderzoek

(Van Yperen & Veerman, 2008)

4. WERKZAAM:

Stel door middel van experimenteel onderzoek vast of de specifieke interventie het effect veroorzaakt

3. DOELTREFFEND:

Bepaal of de doelen in de praktijk gehaald worden

2. IN THEORIE EFFECTIEF:

Ontwikkel door middel van theoriestudie en vergelijkbare onderzoeksresultaten een theorie waardoor wat je doet 'in theorie effectief' is

1. POTENTIEEL:

Beschrijf wat je doet met behulp van documentanalyse, interviews met professionals

Thema:
Praktijk-
onderzoek

Praktijkonderzoek:
geworteld in de praktijk,
gevalideerd door
professionals in de
praktijk

Praktijkonderzoek

- **In, door en voor de praktijk**
- **Practice based evidence**: reflecteren op de dagelijkse praktijk, praktijkkennis expliciteren, uiteenlopende ervaringen met elkaar vergelijken, systematiseren en analyseren
- **Co-creatie**: in een kritische dialoog met elkaar succesvolle praktijken reconstrueren en doorontwikkelen
- **Gefundeerd**: kernbegrippen ontwikkelen die de dagelijkse praktijk passend beschrijven
- **Trustworthy**: de onderzoeksresultaten zijn in de ogen van professionals herkenbaar, volledig, authentiek, geloofwaardig en toepasbaar

Praktijkonderzoek

- **Evidence based practice**: met input van kennis uit theorie en ander onderzoek
- **Community of practice**: professionals in staat stellen in netwerken van en met elkaar te leren
- **Lerende organisatie**: een continu leerproces op de werkplek realiseren
- **Actiegericht**: door co-creatie commitment voor verandering, de dagelijkse praktijk verbeteren en innoveren
- **Onderzoekstechnieken**: interviews, focusgroepen, participerende observatie, schriftelijke feedbackrondes

Praktijkvondsten van
professionals opsporen,
uitwisselen, conceptualiseren,
innoveren, toepassen,
evalueren enz.

Coda:
kunst als
levenskunst

Henk Smeijsters

STELLINGEN OVER (ONDERZOEK NAAR) KUNSTEDUCATIE

- Kunsteducatie vraagt een **creatieve aanpak** bij een creatief onderwerp.
- Kunstbeleving is een niet aan woorden en cijfers gebonden vorm van '**weten**'. Niet alles wat we doorleefd ervaren kunnen we benoemen en uitleggen, in woorden en cijfers meten.
- Kunstbeleving is een vorm van **gevoelsmatig**, impliciet weten die niet-cognitieve aandacht in het actuele moment vraagt.
- Kunstbeleving is een vorm van **belangeloze** bestaansverheldering die zichzelf niet hoeft te legitimeren door correlaties met leerprestaties in andere vakken en andere psychologische variabelen.
- Kunst brengt tot '**klinken**' wat in het individu klinkt.
- Kunstbeleving is '**meetbaar**' in kunstexpressie.

Met dank aan Kant, Wittgenstein, Gadamer, Sloterdijk, Damasio, Stern, Damasio, d'Espagnat e.v.a.

Literatuur

- Barkham, M. & Mellor-Clark, J. (2003). Bridging evidence-based practice and practice-based evidence: Developing a rigorous and relevant knowledge for the psychological therapies. *Clinical Psychology and Therapy*, 10, 319-327.
- Borghoff, H., Staa, A. van & Vos, J. van der (2007). Kennis in context. Onderzoek aan hogescholen. *TH&MA –Tijdschrift voor Hoger Onderwijs & Management*, 5, 10-17.
- Brockbank, A. (2003). *The action learning handbook. Powerful techniques for education, professional development and training.* London: Taylor & Francis Books.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2000). *Handbook of qualitative research.* Thousand Oaks: Sage Publications.
- Duncan, B.L., Miller, S.D., & Sparks, J.A. (2004), *The heroic client. A revolutionary way to improve effectiveness through client-directed, outcome-informed therapy,* Jossey-Bass, San Fransisco.

- Garvin, D.A. (2003). Learning in action. A guide to putting the learning organization to work. Boston: Harvard Business School Press.
- Hazelkorn, E. (2006). University research management. Developing research in new institutions. Bedfordshire: OECD Publishing.
- Hutschemaekers, G. & Nijnatten, C. van (2008). De scientist practitioner en evidence-based practice. *Maandblad Geestelijke Volksgezondheid*, 63 (12), 1025-1032.
- Hutschemaekers, G., Tiemens, B. & Smit, A. (2006). Weg van professionalisering. Paradoxe bewegingen in de geestelijke gezondheidszorg. Wolfheze: GRIP – De Gelderse Roos.
- Kuiper, C., Verhoef, J., Louw, D. de & Cox, K. (red.)(2004). Evidence-based practice voor paramedici. Methodiek en implementatie. Utrecht: Lemma.
- Laan, G. van der (2003/4). De professional als expert in practice-based evidence. *Sociale Interventie*, 12, 5-16.

- Laan, G. van der (2007). Professionaliteit en ambachtelijkheid. *Sociale Interventie*, 16 (2), 25-34.
- Leijnse, F., Hulst, J. & Vroomans, L. (2006). Passie en precisie. Over de veranderende functie van hogescholen. *TH&MA*, 5, 47-54.
- Leijnse, F., Hulst, J. & Vroomans, L. (2007). De veranderagenda: de organisatie van het onderzoek in de hogescholen. *TH&MA – Tijdschrift voor Hoger Onderwijs & Management*, 1, 4-10.
- Reverda, N. (2007) Regionaal Innovatieprogramma Maatschappelijke Innovatie: Procivi. Maastricht: CESRT/Hogeschool Zuyd.
- Smeijsters, H. (2004). De praktijk van leren en creëren bij onderwijsinnovatie. In: Stam, C., Evers, A., Leenheers, P., Man, A. de, Spek, R. van der (red.). *Kennisproductiviteit. Het effect van investeren in mensen, kennis en leren*. Amsterdam: Pearson Education.
- Smeijsters, H. (red.)(2005). *Praktijkonderzoek in vaktherapie*. Bussum: Coutinho.

Smeijsters, H. (2006). Vakmanschap is meesterschap. De professional als middelpunt van management en onderzoek. Maandblad Geestelijke Volksgezondheid, 61, 930-941.

Smeijsters, H. (2008). De kunsten van het leven. Hoe kunst bijdraagt aan een emotioneel gezond leven. Diemen: Veen Magazines.

Smeijsters, H. (2009). Onderzoek in en door de praktijk en practice based evidence in de lerende organisatie. Voorbeelden van onderzoek door kenniskringen van hogescholen. TH&MA – Tijdschrift voor Hoger Onderwijs en Management, 1, 4-13.

Smeijsters, H., Braak, J. van den, Helmich, M., Reumers, H. & Wekken, J. van der (2009). Vaktherapie in de Justitiële Jeugdinrichtingen en de Gesloten Jeugdzorg. Heerlen: Melos.

Smeijsters, H., Koolmees, H., Schoenmakers, S., Welten, J., Schoot, T. & Oudijk, R. (2009). De patiënt als mens en gast. Patiëntgecentreerde bejegening in het Maaslandziekenhuis, Onderwijs & Gezondheidszorg 1, 3-8.

- Stokes, D.E. (1997). Pasteur's quadrant. Basic science and technological innovation. Washington: Brookings Institution press.
- Strauss, A.L., & Corbin, J. (1998). Basics of qualitative research. Techniques and procedures for developing grounded theory. London: Sage Publications.
- Tonkens, E. (2004), Mondige burgers, getemde professionals, NIZW, Utrecht.
- Wampold, B.E. (2001). The great psychotherapy debate: Models, methods, and findings. Hillsdale: Erlbaum.
- Wenger, E. (1998). Communities of practice. Learning, meaning and identity. Cambridge: Cambridge University press.
- Wierdsma, A.F.M. & Swieringa, J. (2002). Lerend organiseren. Als meer van hetzelfde niet helpt. Groningen: Stenfert Kroese.
- Yperen, T. van & Veerman, J.W. (2008). Zicht op effectiviteit. Bronnenboek voor praktijkgestuurd effectonderzoek in de jeugdzorg. Delft: Eburon.